

36 . Ormeniș | Județ: Brașov | Punct: Tipia Ormenișului | Anul: 2004

Anul: 2004

Cod RAN: 41550.03

Perioade: Preistorie, Protoistorie

Epoci: Hallstatt, La Tène

Categorii sit: Civil, Domestic

Autori: Angelica Bălos, Mihaela Cioc, Florea Costea, Lucica Olga Scurtu

Instituții: Muzeul Civilizației Dacice și Romane, Deva, Muzeul Județean de Istorie Brașov, Muzeul Județean de Istorie Brașov, Muzeul Județean de Istorie Brașov

Raport

Campania de cercetări arheologice sistematice în situl Tipia Ormenișului s-a desfășurat în perioada 1 iulie–25 august 2004. Cercetările au beneficiat de sprijinul financiar al Consiliului Județean Brașov.

Obiectivele urmărite în acest an au fost:

- verificarea stratigrafiei și a modului de amenajare a substructurii sanctualelor cu aliniamente din incintă;
- verificarea modului de amenajare a ultimei terase extra muros și amplasarea în cadrul ei a posibilelor construcții;
- ridicarea topo a sitului, lucrare efectuată la începutul campaniei prin colaborarea cu Institutul de Arheologie Sistemică din cadrul Universității "1 Decembrie 1918", Alba Iulia.

Pentru realizarea acestui obiectiv au fost trasate două secțiuni, SI și SIII/2004.

SI/2004. A fost amplasată transversal pe incintă și în imediata apropiere a celor două plinte de calcar sparte pe loc. Lungimea ei a fost de 19,25 m, iar lățimea inițială de 1 m, ulterior fiind lățită în funcție de monumentele apărute. Adâncimea a oscilat în funcție de înclinarea naturală a pantei, înainte ca dealul să fie locuit și de măsura, în care denivelările acesteia au fost anulate prin lucrările impuse de construirea locuințelor în prima epocă a fierului și în Latene.

Începând dinspre prăpastie (față de care capătul zero al secțiunii se află la depărtarea de 3 m) până la m 6,5 stânca nativă a fost atent tăiată orizontal cu dalta, piatra dislocată fiind așezată în straturi succesive în porțiunea dinspre terasă. În zona m.8, stânca are un prag de cca. 0,25 m. și o albiere, care, ca și alte denivelări înregistrate până la zidul de incintă, va fi umplută cu pământ și pietre de calcar în scopul obținerii unui plan orizontal.

Pe acest plan, începând de la m.6,75 al secțiunii, a fost amenajată o locuință dacică (L1/ 2004) a cărei vatră se află între m.9 și m.10. Locuința a fost distrusă printr-un incendiu deosebit de violent, cea mai mare parte a inventarului ei rămânând pe loc. În amestec cu lipitura de perete arsă se aflau foarte multe lemne arse și pietre mijlocii de calcar și unele și celelalte provenind de la acoperiș. După incendiere, în spațiul locuinței a fost săpată o groapă alveolară, în care s-au așezat pietre mijlocii de calcar alb, iar peste acestea a fost instalată una dintre plintele sanctuarului, tot din calcar.

Sub pietrele-suport ale plintei, pe pavajul locuinței, a fost descoperită o fibulă vestimentară din fier cu resort bilateral din câte două spire, din tipul 7a2 datate de către A. Rustoiu între 75–25 a. Chr, "unele exemplare putând fi utilizate și mai târziu". În apropierea fibulei se afla un cui îndoit în forma unui zăvor. Ceramica este reprezentată de două căni (dintre care una întregibilă), torți de cești-cățui, borcane de dimensiuni mici, de la vase lucrate la roată fiind doar câteva fragmente cenușii. Pe podea și în jurul vetrei, foarte multe oase de animale, care dau impresia unei provizii acumulate conștient anterior unui eveniment

așteptat.

Sub locuința dacică s-au găsit fragmente ceramice hallstattiene de la vase mici (străchini) sau mijlocii (castroane, vase bitronconice) și oase arse, aduse odată cu pământul pentru nivelare.

Între m.11,75 și m.13,6/13,75 a fost traversată o secțiune veche. Aceasta a secționat o vatră dacică, păstrată parțial în SI/2004, la adâncimea de -0,88 m față de pavajul sanctuarului. O altă vatră, surprinsă parțial în plan și în profilul de NV, a fost descoperită în m. 16, la adâncimea de -1,2 m față de același pavaj. Fiecare vatră aparține altei locuințe, ambele dacice (L2, L3/2004). Peste podelele lor, din lut gălbui, s-au găsit din nou multe bârne arse și pietre, tot de la acoperiș, precum și lipitură de perete.

Sub L3/2004, care începe la m. 17 și continuă până la zidul cetății (dincolo de capătul secțiunii) se aflau fragmente de vase hallstattiene, care nu mai provin din pământul pentru nivelare, ci din stratul de locuire corespunzător epocii, peste care au fost construite locuințele dacice, toate de suprafață.

De la m.14,65 până la capătul secțiunii (m.19,20) există o lentilă de pietre foarte mici de calcar alb, sfărâmat, practic orizontal, deasupra căreia au fost așezate de la 3 la 6 straturi orizontale de pietre în alternanță cu pământ adus din altă parte. Pe ultimul strat (cel superior) au fost așezate plintele sanctuarului. De remarcat că pentru plintele, care nu au mai fost instalate într-o locuință, ci pe ultimul nivel de pietre, nu a mai fost amenajată o infrastructură de calcar.

Secțiunea III/2004. Este perpendiculară pe SI/2004, la m. 16 al acesteia, de care o desparte un martor de 0,75 m. Dimensiuni: 8x1 m, orientarea 315° (SE-NV). Scopul trasării ei aici a fost tot acela urmărit în SI/2004, anume de a surprinde infrastructura plintelor pe șirul paralel cu secțiunea.

Dat fiind că și acestea au fost așezate pe stratul superior de piatră, pentru susținerea lor nu s-a mai procedat la o construcție specială (în afara nelipsitului cerc-suport al plintei). În schimb, imediat sub acest ultim strat de nivelare, între m.3,5 și m.6, oblic pe secțiune, a fost descoperit un zid gros de aproape 1 m, construit din bolovani de calcar legați cu lut umezit. El suprapune direct o altă locuință dacică (L4/2004) al cărei sfârșit a fost la fel de violent ca și al celorlalte 3. Inventarul acesteia s-a păstrat integral pe loc, acoperit fiind de lipitura de perete înroșită de foc și din nou de lemnăria acoperișului. Într-o parte a locuinței se afla o vatră aparținând unui nivel dacic mai vechi, în timp ce în m.1-2, la -1 m sub stratul superior de pietre, a fost surprins parțial în plan și în profilul dinspre terase un cuptor din pământ, cu calota prăbușită.

Deasupra ruinelor locuinței incendiate, ca și în cazul L1 – L2/2004, se află o lentilă din pietre mici de calcar local, deasupra căreia au fost așezate patru rânduri de pietre mijlocii în alternanță cu pământ. Lentila respectivă este practic aceeași din SI/2004, prima "construcție" prin care s-a reușit a se da incintei cetății un plan orizontal, de la ea în sus fiind clădite atâtea straturi de piatră câte cerea diferența de cote din cetate, pentru amenajarea pavajului sanctuarului.

Concluzia, care se desprinde din cele observate în SI și în SIII/2004 este, pe de o parte, că toate locuințele din cetate au fost distruse la un moment dat printr-un incendiu deosebit de puternic, iar, pe de altă parte, că acest eveniment s-a petrecut pe la mijlocului sec. I a. Chr., poate chiar în timpul domniei lui Burebista, când s-a construit sanctuarul de calcar. Afirmatia noastră se bazează în primul rând pe fibula amintită mai sus, descoperită în L1/2004.

Verificarea modului de amenajare a ultimei terase extra muros și amplasarea în cadrul ei a posibilelor construcții.

În acest scop au fost deschise o secțiune și cinci casete, în funcție de complexitatea săpăturii.

SII/2004. A fost trasată perpendicular pe SII/2001-2002, între m.77-79 ai acesteia, cu orientarea N-S. Dimensiunile inițiale: 21,5x1,5 m.

Între m.1-4 stânca a fost aplatizată cu dalta, spațiul respectiv aparținând Terasei I. De la m.4 la m.10 stânca nativă coboară în "trepte" care au fost completate cu lespezi de calcar aduse. Între m.9 și m.10 se află un pat de lespezi din piatră roșie, inexistentă pe deal, parțial fasonate. Ele cad perpendicular pe secțiune și se constituie într-o margine (zid) de terasă, din care se păstrează fragmentar doar prima asiză. De la m.10 la m.12 stânca este din nou aplatizată, la m. ultim coborând în pantă ușoară cu 0,4 m. De la m.12 la m.16 există un pavaj din piatră locală, iar de la m. 16 la m.22 un pavaj similar, dar ușor înclinat datorită tasării în timp.

În m.21 se află un zid de terasă. De la m.12-13 până la zidul de terasă, peste și printre pietrele pavajului se afla lipitură de perete arsă sub formă de bulgări sau de pigmentație, semn al existenței unei construcții de suprafață.

De la m.1 la m.18 vestigiile sunt sporadice și constau din ceramică hallstattiană. și dacică. În schimb, în suprafața delimitată de m.13 și m.22, pe pavaj, au fost descoperite doar vase dacice de ambele categorii, sparte pe loc, dar împrăștiate și în afara secțiunii, după cum s-a constatat în casetele deschise ulterior.

Toate cele 5 casete (C1-C5/2004) cu dimensiuni și forme care au fost condiționate de arbori și de configurația terenului, au fost trasate în zona capătului aval al secțiunii, amplasarea lor aici având în primul rând scopul de a dezveli zidul de terasă, integral sau cât mai mult din el.

Cu acest prilej s-a constatat că în m.21-22 ai SII/2004, acesta are un colț puțin mai deschis decât unghiul drept. De aici un segment pornește spre NE (60o) pe o lungime de aprox. 6 m, după care merge în unghi drept spre platoul cetății, probabil pentru a se întâlni cu aliniamentul de lespezi de piatră roșie. Linia lui este greu de urmărit din cauza numărului mare de pini din această zonă, între ei fiind posibilă deschiderea unei casete de dimensiuni reduse (C5/2004, de 2,5x1,5 m). Pietrele zidului nu se mai observă decât până la 4,50 m depărtare de marginea terasei. Este posibil ca el să fi fost suplinat spre amonte de un perete din paianță, după cum pare să sugereze lipitura de perete arsă găsită aici.

În partea opusă a secțiunii (către NV) au fost trasate C1 și C2/2004, cu ajutorul cărora s-a putut vedea, că zidul, care pleacă din colțul existent în SII/2004 avea până în C2/2004 o lungime de 10 m, fără a se sfârși acolo. De reținut doar că în timp ce în C1, lipită de SII, el este aproape în întregime din bolovani de calcar (doar 2 de ofiolit), în C2/2004 el este numai din piatră roșie. În C2/2004 există și o treaptă săpată în roca nativă, cu scopul de a asigura stabilitatea primei asize a zidului.

Din juxtapunerea segmentelor de zid surprinse în SII/2004 și în casetele 1-5 rezultă existența unei construcții de zid cu laturi, care depășesc lungimea de 10 m. Grosimea zidului nu întrece niciodată 1 m, în timp ce înălțimea oscilează între 0,35 m și 1 m, în funcție de denivelările preexistente ale stâncii. Blocurile de piatră, destul de bine prelucrate pe fața exterioară, depășesc în rare cazuri lungimea de 0,6 m.

Presupus inițial sprijin de terasă, zidul se constituie într-un plan de construcție mai degrabă cu rol de locuit decât de bastion. În același sens pledează și lipitura de perete arsă descoperită în perimetrul ei, cât și, mai ales, inventarul mobil: ceramică de ambele categorii, dar preponderentă cea zisă „de lux”, obiectele din fier și din bronz. În nici-un caz nu poate fi vorba de o stare socială modestă a ocupanților ei. Surprinzătoare pare doar poziția ei, anume la marginea locuită, între drumul de acces și cetate, fără ca în fața ei să existe un alt obstacol, care să o protejeze de un eventual atac.

Asemenea celorlalte edificii din cetate sau de pe terase, construcția în discuție a fost distrusă în mod violent la cucerirea romană.

Note

- 1. A. Rustoiu, Fibulele din Dacia preromană (sec.II î.e.n. – I e.n.), p. 40 – 41 și fig. 32/ 3

Informații suplimentare online

[Raportul 3061 din cronica.cimec.ro](http://raportul3061.din.cronica.cimec.ro)

[Localizare pe hartă, folosind Mapserver Cimec.ro](http://localizare.pe.harta.folosind.Mapserver.Cimec.ro)
